

A közterületi növényvédelem aktuális problémái (2.)

Zsigó György

Toxa-Terv Bt., Budapest

Közterületen általában több figyelmet kapnak a kártevők. A fák, bokrok károsítása mellett a lakosság nyugalmát is zavarják. Néhány fajt ismertettem a januári lapszámban megjelent cikkemben.

A növények egészsége szempontjából semmivel sem jelentenek kisebb gondot a kórokozók. A szakembereknek is igazi kihívást jelentenek a gombás betegségek. **A kártevőkhöz képest többször és többféle szerrel kellene védekezni ellenük.**

A rendszeresen kaszált parkokban, útszéleken nem okoznak gondot a gyomok. Megjelenhet a reflektorfényben álló parlagfű, illetve a hatóságilag irtásra kötelezett aranka.

Győztek a lisztharmatok

Juharon (1. kép), tölgyön, gyertyánon, szivarfán, borbolyán, rózsán, orgonán, sok cserjén és egynyárin már régi ismerősünk a lisztharmat. Néhány éve megjelent vadgesztenyén, díszkörtén és a platánon is, tehát **a budapesti városkép szempontjából legjelentősebb fajok is érintettek már.** Az előző évek időjárása kedvezett a terjedésének. Mindenhol megtalálható, a gyomos területek ellenőrzésénél és a budai erdőkben is felfedezhetjük.

A tünetek hasonlóak. A gomba fonálaitól szürkés bevonatú, csökkent és sodródó levelek nagyban csökkentik a fák díszítőértékét, szárazság- és fagytűrését. Súlyos fertőzésnél a helybeliek is észreveszik, bejelentik. Néhányan a kertjükben lévő gyümölcsfákat is féltik. A „Hiába permetezek, ha az önkormányzat nem csinál semmit!” típusú hívásokra nehéz elmagyarázni, hogy az

utcán található lisztharmatfajok többsége nem károsít a gyümölcsösben.

A vadgesztenyén szerencsére eddig csak kisebb károkat okozott (*Erysiphe flexuosa*). A 2. képen egy molytól, atkától és guignardiától mentes levélen láthatjuk az induló fertőzést. Már permetezni kellene...

A platánon hirtelen jelent meg (*Erysiphe platani*) és egyből súlyos kórokozóvá vált. Dr. Vajna László 2009-2010-ben végzett széleskörű vizsgálatai szerint a betegség váratlanul és rendkívül gyorsan terjedt el az egész országban. 2010-ben sok területen már súlyos fertőzések következtek be. A 3. kép 2009 augusztusában készült Óbudán.

Jó várostűrése miatt előszeretettel telepítik a díszkörtéket. Varasodásra számítottam, de lisztharmattal (*Podosphaera leucotricha*) találkoztam 2007-ben egy kőbányai sétáló-

utca fasorán. Azóta is makacsul, minden évben megjelenik már a fiatal leveleken is. A deformálódott levelek színükön sárgulva foltosodnak, a fonákjukon kialakuló telepek az egész vegetációban megtalálhatóak. Folyamatos permetezést igényelnének. Korai agresszivitását jól mutatja a 2010-es áprilisi fénykép (4. kép).

„Nem sikerült a permetezés!”

„Tele van aknával a vadgesztenye levele...” – reklamálnak néha a megrendelők. A vadgesztenyék barna levélfoltosságának is hívott (*Guignardia aesculi*) tömlősgomba tünetei valóban hasonlítanak az aknázómoly aknáihoz. De amíg a kórokozó által okozott foltok inkább szögletesek (5. kép), levélerekekkel határoltak, addig a lárvák által a levél belsejében rágott járatok kere-

1. kép Lisztharmatos juharlevelek

2. kép Lisztharmatos vadgesztenye levél

3. kép Lisztharmattól torzuló platánlevelek

4. kép Korán megjelenik a díszkörték lisztharmata

kebbek és ellenfényben mindig láthatóak bennük a hernyók vagy az ürülékük, rágcsálékuk. Tapasztaltom szerint az évente háromszori, gombaölő szert is tartalmazó permetezéssel féken tartható a gomba.

Száradó platánlevelek és -ágak

Régi ismerősünk és nagy ellenfelünk a platán antraknózisa, vagy másként az apignomóniás betegsége (*Apignomonionia veneta*). A fa minden részét károsíthatja. Rákos sebek, száradó hajtások és ágak, barnuló majd lehulló levelek jelzik az útját. Fiatal fácskáknál halálos is lehet a fertőzés, az idős óriások túlélnek, de senyvednek a felsorolt tünetektől. Mindent meg kell tenni a gyakran 20-30 méteres fák védelmére, de ugyanakkor el kell fogadnunk, hogy csak növényvédő szerekekkel nem küzdhető le ez a betegség. Együtt kell élni vele. Majd az újraterelítéskor kell más fajt vagy fajtát választani.

A 2010-es, május végi fotón (6. kép) a növekedésben lévő levél ér menti barnulását láthatják. Később lehullhat vagy pöndörödve, kitöredezett levélszövettel fennmaradhat a fán. A lomb őszi megsemmisítésével, nyári, illetve rügypattanáskori permetezésekkel mérsékelhetjük a gomba terjedését.

Törésveszély

Autókra, emberekre hullhatnak a taplóktól megtámadott közterületi fák reves belsejű ágai. A szakirodalom szerint csak sebészen keresztül tud behatolni a gomba. Idős vagy gyengült egyedeknél különösen gyorsan tarolhat és terjedhet. A felsorolt hajlamosító tényezők jellemzőek a budapesti közterületekre.

A járművektől, fagytól, kártevőktől és a damilos kaszáktól sérült fákat a téli sózás, nyári aszály és a gyakori útbontások is sújtják.

A taplós termőtestekkel „díszített” fák permetezéssel már nem gyógyíthatók, nem szabad elvállalni a védekezési munkát. Át kell adnia a feladatot a parkfenntartó kertészeknek. Ők a fatest stabilitásának a vizsgálata után dönthetnek, hogy

5. kép A guignardia gomba szögletes foltjai vadgesztenye levelén

6. kép Az apignomóniás fertőzés levéltünete platánon

7. kép Törzskorhasztó taplótelepek kiszáradt fatörzsön

mennyire csönkolják vissza a bal-
esetveszélyes fát. Nehéz kérdés, már
halálos balesetet is okoztak a hirte-
len kidőlő korhadt fák.

A lefényképezett már teljesen
kiszáradt fatörzsön a leggyakoribb
taplófajt láthatjuk (7. kép).

Nem vadméreg, parlagfű!

Már nagyon sok híradás jelent
meg a **parlagfűről** (*Ambrosia
artemisiifolia*), de még mindig
sokan tévesztik a nevét, sőt a
növényt sem ismerik fel. Keverik az
űrömmel, vagy pl. a 8. képen látható
büdöskével (*Tagetes* sp.).

Nem csoda, hogy a lakosok néha
akkor is a parlagfűre hivatkoznak,
ha az egyáltalán nem fordul elő az
adott területen. Sokan szándékosan
„tévednek”. Abban reménykednek,
hogy a legfőbb ellenségnek kikiál-
tott gyom nevére az önkormányzat
gyorsabban kezdi el a belterületi
kaszálást, vegyszeres gyomirtást.

Több szempontból is inkább a
mechanikai gyomirtást javaslom.
Egyrészt, mert a jó időpontban és
kellő gyakorisággal elvégzett kaszá-
láshoz képest nem érünk el sokkal
jobb eredményt a közterületeken
bevetethető, tartamhatás nélküli, per-
zselő típusú gyomirtó szerektől.
Másrészt, mert a permetezések nyo-
mán sárgán száradó kóró nemcsak
ronda, de tűzveszélyes is. Általában
a *glifozát*-származékokkal dolgoz-
nak közterületeken. Óvatosan hasz-
nálják, mert a fiatal cserjék, fák kér-
gén felszívódva azok teljes pusztulá-
sát okozhatják!

Aranka és a paragrafusok

Elsősorban a kerületi kertészekkel
kell megküzdeni az arankairtás elfo-
gadtatásáért. Jogos az ellenállásuk.
Nem értik, hogy miért kellene a szű-
kös pénzkeretből egy olyan gyom
irtására költeni, amely nem zavarja
sem a lakosokat, sem a közlekedést.
Csak a jogszabályok ismertetésével
indokolhatók. Az élelmiszerláncról
és hatósági felügyeletéről szóló
2008. évi XLVI. törvény egyik végre-
hajtási rendelete, a növényvédelmi
tevékenységről szóló 43/2010. (IV.
23.) FVM rendelet 2. §-a külön
kiemeli az **arankafajok** (*Cuscuta*

8. kép Ne várjuk a virágzását, ez parlagfű

9. kép A murváréteg alól is kihajtó aranka

10. kép Az aranka folyamatos csírázása és magérlelése rendszeres irtást követel

spp.) elleni védekezési kötelezettséget. Magja hosszú évekig elfekszik a talajban, tavasztól őszig folyamatosan csírázik, virágzik és érleli magját. Csak a rendszeresen, kb. hetente elvégzett ellenőrzéssel és szükség szerinti foltkezeléssel lehet küzdeni ellene. Amennyiben kihagyunk néhány hetet a felderítés-irtás folyamatából, úgy a beérlelt magját ismételt elhullajtja. Kezdődik az egész folyamat előlről. Ezzel magyarázhatóak az évről évre ugyanott megjelenő arankás foltok. Járművekkel, állatokkal pl. madarakkal könnyen és gyorsan terjed és bejuthat a fertőzéstől féltett szántóföldekre.

Életképességét jól mutatja a zúzott murvából kihajtó csenevész növényke fotója (9. kép). Ezt is megtalálta.

A folyamatos szemlét és gyomírtást indokolja a 10. kép. Ezen a néhány héttel korábbi *glifozát*-permetezés barna foltja és a permetezést követően kicsírázó arankával fertőzött gyomcsoport látható.

A védekezés nehézségei, lehetőségei és javaslataim

Nincsenek könnyű helyzetben a közterületi növényvédősök. *Emberrek által folyamatosan látogatott helyszíneken végezzük a növényvédelmet.* A közterületi munkavégzés sajátosságából adódik, hogy a legfontosabb szempont az emberek egészségének a védelme. Gyerekek, sportoló felnőttek és a padokon alvó hajléktalanok között kell permeteznünk. Míg a természetben az ételmezés-egészségügyi várakozási időkre, itt főleg a munka-egészségügyi várakozási időkre kell tekintettel lennünk. (Természetesen a bodza- és hársvirágot, csipkebogyt, fűvet gyűjtő lakosokra is gondolnunk kell.)

A romló gazdasági környezet hatott a parkfenntartási kiadásokra is. Kevesebb jut kaszálásra, gondozásra és növényvédelemre is. Egyre kiáltóbb az ellentét a lehetőségek és az elvégzendő munkák között. Különösen igaz ez, ha arra gondolunk, hogy az emberek zöldfelület iránti igénye nőtt, új károsítók jelentek meg és egyre idősebb fák védelmét kell megoldanunk.

Szűkös növényvédőszer-kínálatból választhatunk. A 2010. évi „Szerjegyzék”-ben tizenegy készítmény szerepel a közterület címszó alatt. Bár a felhasználó eseti engedélyt kérhet bizonyos helyzetekben, de ez az eljárás mindenképpen hosszadalmas és költséges. A beteg fa előtt álló szakembernek nincs ideje kivárni a hatósági határozatot. (Irigykedve nézzük az ökotermesztésben engedélyezett készítmények listáját.) Mindenképpen bővíteni kellene a bevethető készítmények körét.

További nehézséget okoz az engedélyokirat előírásainak a betartása: „A készítmény közterületeken való felhasználása esetén a kezelés-

ről az érdekelt lakosságot tájékoztatni kell. A permetezés kizárólag növényvédelmi szakirányító közvetlen felügyeletével, 22-03 óra közötti időszakban végezhető. A játszóterek 10 méteres körzetében a szer nem használható.” Az idézet valamennyi kitételét pontosítani kellene...

Az egy éves időtartamú vállalkozói szerződésekkel nem lehet hosszú távon gondolkodni. Különösen hosszabb időszak szükséges a terület megismeréséhez azokban a körzetekben, ahol még nincs fakataszter. De az előrejelző eszközök telepítése is csak ott éri meg, ahol több évben gondolkodhat a növényvédős. A növényvédelmi hatóság szak-

mai irányelveivel talán módosítani lehetne a közbeszerzési pályázatok egyes előírásait. **Hátráltató tényező az is, hogy az EU túlzottan is vegyszerellenes közegében kell dolgoznunk.** Mindenképpen harcolnunk kell azért, hogy parkfáink, fasoraink egészsége megmaradjon. Hangsúlyoznunk kell az optimális öntözés, tápanyagellátás és az ellenálló fajták jelentőségét. Segítsük a perspektivikus eljárások fejlesztését (pl. injekálás). De jelenleg még biztosítani kell a közterületi permetezések lehetőségét is.

Fotó: Zsigó György

Agrofórum

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem

- ☐ a 2011-ben megjelenő számokat folyamatosan lemondásig példányban.

Ára 7980,- Ft (külföldről 80 euró, vagy 20.000,- Ft), amely magában foglalja az áfá-t és postaköltséget.

Megrendelő neve: Tel.: +36 - -

Cím: helység,u.hsz.

A számla címzetje: Tel.: +36 - -

Cím: helység,u.hsz.

2011. hónap

.....
aláírás, bélyegző

Címünk: Mezőföldi Agrofórum Kft. 7101 Szekszárd 1. Pf.: 189.

Terjesztés – Olvasószolgálat: Füzesi Zoltánné – eMail: fuzesine@t-online.hu

Mobil: 30-9577-275, Tel/Fax: 74-414-376, Tel./üzenetrögzítő: 74-511-111